

University of Groningen

Macrobotanische resten in de terp Peins-Oost

Nieuwhof, Annet

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2012

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Nieuwhof, A. (2012). Macrobotanische resten in de terp Peins-Oost: Een onderzoek naar natuurlijke en antropogene vegetaties en vroege landbouw. (11 redactie) (Grondsporen; Nr. 11). Groningen: Groninger Instituut voor Archeologie, Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

LITERATUUR bij Grondsporen 11: De macroresten van Peins-Oost

- ALVE, E. & J.W. MURRAY, 1997. Marginal marine environments of the Skagerrak and Kattegat: a baseline study of living (stained) benthic foraminiferal ecology. In: *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* 146, pp. 171-193.
- BAKKER, J.P., 1985. The impact of grazing on plant communities, plant populations and soil conditions on salt marshes. *Vegetatio* 62, pp. 391-398.
- BAKKER, J.P., 1989. *Nature management by grazing and cutting. On the ecological significance of grazing and cutting regimes applied to restore former species-rich grassland communities in the Netherlands*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen. Kluwer academic publishers, Dordrecht etc.
- BAKKER, J.P., 1997. *Natuurbeheer in kustsystemen*. Inaugurele rede Rijksuniversiteit Groningen. Groningen.
- BAZELMANS, J., 2000. De opgraving van het terprestant Peins-Oost (1999) in vergelijking met de steilkant van Dongjum (onderzoek 1998). *Van Wierden en Terpen. Mededelingen van de Vereniging voor Terpenonderzoek* 6, pp. 4-6.
- BAZELMANS, J., D. GERRETS, J. DE KONING & P. VOS, 1999. Zoden aan de dijk. Kleinschalige dijkbouw in de late prehistorie en protohistorie van noordelijk Westergo. *De Vrije Fries* 79, pp.7-73.
- BEETS, D.J., A.J.F. VAN DER SPEK & L. VAN DER VALK, 1994. *Holocene ontwikkeling van de Nederlandse kust*. Rapport 40.016. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- BEHRE, K.E., 1986. Ackerbau, Vegetation und Umwelt im Bereich früh- und hochmittelalterlicher Siedlungen in Flussmarschgebiet der unteren Ems. In: *Problem der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 16. pp. 99-125.
- BEHRE, K.E. & S. JACOMET, 1991. The ecological interpretation of archaeobotanical data. In: W. van Zeist, K. Wasylikowa & K.E. Behre (eds), *Progress in Old World Palaeoethnobotany. A retrospective view on the occasion of 20 years of the International Work Group for Palaeoethnobotany*. Balkema, Rotterdam/Brookfield, pp. 81-108.
- BOTTEMA, S., T.C. VAN HOORN, H. WOLDRING & W.H.E. GREMMEN, 1980. An agricultural experiment in the unprotected salt marsh. Part II. *Palaeohistoria* 22, pp. 128-140.
- BOUMAN, F., D. BOESEWINKEL, R. BREGMAN, N. DEVENTE & G. OOSTERMEIJER, 2000. *Verspreiding van zaden*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- CAPPERS, R.T.J., 1994. *An ecological characterization of plant macro-remains of Hevesklooster (The Netherlands). A methodological approach..* Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen. Groningen.
- DUIJNSTEE, I., 2001. *Experimental ecology of foraminifera: towards better quantitative paleoecological reconstructions*. Proefschrift Universiteit Utrecht.
- DIJKEMA, K.S., 1983a. The salt-marsh vegetation of the mainland coast, estuaries and Halligen. In: K.S. Dijkema & W.J. Wolff (eds), *Flora and vegetation of the Wadden Sea islands and coastal areas*. Balkema, Rotterdam, pp. 185-220.
- DIJKEMA, K.S., 1983b. Use and management of mainland salt marshes and Halligen. In: K.S. Dijkema & W.J. Wolff (eds.), *Flora and vegetation of the Wadden Sea islands and coastal areas*. Balkema, Rotterdam, pp. 302-312.
- GERRETS, D.A. & J. DE KONING, 1999. Settlement development on the Wijnaldum-Tjitsma terp. In: J.C. Besteman, J.M. Bos, D.A. Gerrets, H.A. Heidinga & J. de Koning, *The excavations at Wijnaldum. Reports on Friesland in Roman and Medieval times*. Balkema, Rotterdam/Brookfield, pp.73-123.
- GIJN, A.L. VAN & H.T. WATERBOLK, 1984. The colonization of the salt marshes of Friesland and Groningen. The possibility of a transhumant prelude. *Palaeohistoria* 26, pp. 101-122.
- HUISKES, A.H.L., B.P. KOUTSTAAL, P.M.J. HERMAN, W.G. BEEFTINK, M.M. MARKUSSE & W. DE MUNCK, 1995. Seed dispersal of halophytes in tidal salt marshes. In: *Journal of ecology* 83, pp. 559-567.
- JOENJE, W., 1982. Zeekralen. *Waddenbulletin* 17 (1), pp. 5-7.

- JONES, M.K., 1991. Sampling in palaeoethnobotany. In: W. van Zeist, K. Wasylkova & K.E. Behre (eds), *Progress in Old World Palaeoethnobotany. A retrospective view on the occasion of 20 years of the International Work Group for Palaeoethnobotany*. Balkema, Rotterdam/Brookfield, pp. 53-62.
- KIEHL, K., I. EISCHEID, S. GETTNER & J. WALTER, 1996. Impact of different sheep grazing intensities on salt marsh vegetation in northern Germany. *Journal of Vegetation Science* 7, pp. 99-106.
- KÖRBER-GROHNE, U., 1967. *Geobotanische Untersuchungen auf der Feddersen Wierde*. Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden.
- KÖRBER-GROHNE, U., 1987. *Nutzpflanzen in Deutschland. Kulturgeschichte und Biologie*. Konrad Theiss Verlag, Stuttgart.
- KÖRBER-GROHNE, U., Studies in salt marsh vegetation and their relevance to the reconstruction of prehistoric plant communities. In: J.P. Pals, J. Buurman & M. van der Veen (eds.), *Festschrift for Professor van Zeist (Review of Palaeobotany and Palynology 73)*, pp. 167-180.
- KOUTSTAAL, B.P., M.M. MARKUSSE & W. DE MUNCK, 1987. Aspects of seed dispersal by tidal movements. In: A.H.L. Huiskes, C.W.P. Blom & J. Rozema (eds), *Vegetation between land and sea*. Junk, Dordrecht, pp. 226-233.
- KUIJPER, W.J. & H. Turner, 1992. Diet of a Roman centurion at Alphen aan den Rijn, The Netherlands, in the first century AD. In: *Review of Palaeobotany and Palynology* pp. 187-204
- LEEUW, J. DE, 1992. *Dynamics of salt marsh vegetation*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, ITC Publication, Enschede.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1996. *Heukels' Flora van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- NOORDAM, A.P. & J.P. Pals, 1987. Zaden uit Valkenburgse waterputten. In: E.J. Bult & D.P. Hallewas (eds.), *Graven bij Valkenburg II. Het archeologisch onderzoek in 1986*. Eburon, Delft, pp. 56-67.
- PALS, J.P., 1997. Introductie van cultuurgewassen in de Romeinse tijd. In: A.C. Zeven (red.), *De introductie van onze cultuurplanten en hun begeleiders, van het Neolithicum tot 1500 AD*. Vereniging voor Landbouwgeschiedenis, Wageningen.
- PALS, J.P., 1999. Preliminary notes on crop plants and the natural and anthropogeneous vegetation. In: J.C. Besteman, J.M. Bos, D.A. Gerrets, H.A. Heidinga & J. de Koning, *The excavations at Wijnaldum. Reports on Frisia in Roman and Medieval times*. Balkema, Rotterdam/Brookfield, pp. 139-150.
- SCHAMINÉE, J.H.J., A.H.F. STORTELDER & E.J. WEEDA, 1996. *De vegetatie van Nederland. Deel 3: Plantengemeenschappen van graslanden, zomen en droge heiden*. Opulus Press, Uppsala/Leiden.
- SCHAMINÉE, J.H.J., E.J. WEEDA & V. WESTHOFF, 1998. *De vegetatie van Nederland. Deel 4: Plantengemeenschappen van de kust en van binnenlandse pioniermilieus*. Opulus Press, Uppsala/Leiden.
- SLICHER VAN BATH, B.H., 1965. The economic and social conditions in the Frisian districts from 900 to 1500. *A.A.G. Bijdragen* 13, pp. 97-134.
- SPIKER, E.TH.N, 1973. Foraminiferen: fossiel en recent. *Wetenschappelijke mededelingen K.N.N.V.* 99, Hoogwoud.
- STERK, A.A., 1969a. Biosystematic studies of *Spergularia media* and *S. marina* in the Netherlands I. The morphological variability of *S. media*. *Acta Botanica Neerlandica* 18, pp. 325-338.
- STERK, A.A., 1969b. Biosystematic studies of *Spergularia media* and *S. marina* in the Netherlands II. The morphological variation of *S. marina*. *Acta Botanica Neerlandica* 18, pp. 467-476.
- TAAYKE, E., 1996. *Die einheimische Keramik der nördlichen Niederlande. 600 v.Chr. bis 300 n.Chr.* Proefschrift, Groningen.
- UNGAR, I.A. & S.R.J. WOODSELL, 1996. Similarity of seedbanks to aboveground vegetation in grazed and ungrazed salt marsh communities on the Gower Peninsula, South Wales. *International Journal of Plant Sciences* 157, pp. 746-749.
- VOS, P. & B.A.M. BAARDMAN, 1999. The Subatlantic evolution of the coastal area around the Wijnaldum-Tjitsma terp. In: J.C. Besteman, J.M. Bos, D.A. Gerrets, H.A. Heidinga & J. de Koning, *The excavations at Wijnaldum. Reports on Frisia in Roman and Medieval times*. Balkema, Rotterdam/Brookfield, pp. 33-72.

- VOS, P. & W.P. VAN KESTEREN, 2000. The long-term evolution of intertidal mudflats in the northern Netherlands during the Holocene; natural and anthropogenic processes. *Continental Shelf Research* 20, pp. 1687-1710.
- WALDUS, W., 1999. Vergraven en verdrongen. Het archeologisch onderzoek van een overslibde nederzetting uit de late ijzertijd en de Romeinse ijzertijd bij Teerns. *De Vrije Fries* 79, pp. 75-92.
- WEEDA, E.J., R. WESTRA, CH. WESTRA & T. WESTRA, 1985-1994. *Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 1-5*. IVN, Amsterdam.
- WESTHOFF, V. & M.F. VAN OOSTEN, 1991. *De plantengroei van de Waddeneilanden*. Stichting Uitgeverij Koninklijke Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- WOLTERS, M. & J.P. BAKKER, 2002. Soil seed bank and driftline composition along a successional gradient on a temperate salt marsh. *Applied Vegetation Science* 5, pp. 55-62.
- WIJNEN, H.J. VAN, 1999. *Nitrogen dynamics and vegetation succession in salt marshes*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.
- ZEIST, W. VAN, 1968 (1970). Prehistoric and Early Historic Food Plants in the Netherlands. *Palaeohistoria* 14, pp. 41-174.
- ZEIST, W. VAN, 1974. Palaeobotanical studies of settlement sites in the coastal area of the Netherlands. *Palaeohistoria* 16, pp. 223-371.
- ZEIST, W. VAN, 1988. Botanical evidence of relations between the sand and clay districts of the north of the Netherlands in medieval times. In: H. Küster (ed.), *Der prähistorische Mensch und seine Umwelt. Festschrift für U. Körber-Grohne zum 65. Geburtstag*. Konrad Theiss Verlag, Stuttgart, pp. 381-387.
- ZEIST, W. VAN, 1989. Plant remains from a Middle Iron Age coastal-marsh site near Middelstum. An intriguing cereal grain find. *Helinium* 28, pp. 103-116.
- ZEIST, W. van, 1992. Cultuurgewassen en wilde planten. In: P. H. Broekhuizen *et al.* (eds.), *Van boerenerf tot bibliotheek*. Stichting Monument en Materiaal, Groningen, pp. 525-535).
- ZEIST, W. VAN, R. CAPPERS, R. NEEF & H. DURING, 1987. A palaeobotanical investigation of medieval occupation deposits in Leeuwarden, the Netherlands. *Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen B90* (4), pp. 371-426.
- ZEIST, W. VAN, T.C. VAN HOORN, S. BOTTEMA & H. WOLDRING, 1976. An agricultural experiment in the unprotected salt marsh. *Palaeohistoria* 18, pp. 111-153.
- ZEIST, W. VAN & R. NEEF, 1983. Plantenresten uit vroeg-historisch Leeuwarden. In: W. van Zeist, R. Neef, D.C. Brinkhuizen & S. Jager, *Planten-, Vis en Vogelresten uit vroeghistorisch Leeuwarden*. Commissie Archeologisch Stadskernonderzoek Leeuwarden, Leeuwarden pp. 6-18.
- ZEIST, W. VAN & R.M. PALFENIER-VEGTER, 1994. Zaden en vruchten uit prehistorisch en vroeghistorisch Dalen: een archeobotanisch onderzoek. *Nieuwe Drentse Volksalmanak* 111, pp. 146-160.
- ZIMMERMANN, W.H. 1999. Favourable conditions for cattle farming, one reason for the Anglo-Saxon Migration over the North Sea? In: H. Sarfatij, W.J.H. Verwers & P.J. Woltering (eds), *In Discussion with the past. Archaeological studies presented to W.A. van Es*. Foundation for Promoting Archaeology in co-operation with the National Service for the Archaeological heritage, Zwolle, pp. 129-144.
- ZOHARY, D. & M. HOPF, 1988. *Domestication of Plants in the Old World. The origin and spread of cultivated plants in West Asia, Europe, and the Nile Valley*. Clarendon Press, London.